

1 Толас Радзімы

№ 47 (1824)
24 лістапада 1983 г.

ГАЗЕТА БЕЛАРУСКАГА ТАВАРЫСТВА ПА КУЛЬТУРНЫХ СУВ'ЯЗЯХ З СУАЙЧЫННІКАМІ ЗА РУБЯЖОМ
(БЕЛАРУСКАЕ ТАВАРЫСТВА «РАДЗІМА»)

Выдаецца з 1955 г.
Цана 4 кап.

Позняя восень. Стаілася, нібы заснула зямля пад шчыльным покрывам апалага лісця. У лесе ціха, але вецер падзьме — і тады чуваць: тук-тук-тук — дзяцел робіць сваю справу. У такую пару прыемна паблукіць па лясных сцяжынках: добра дыхаецца і добра думаецца. Родная зямля... Яна дае натхненне і сілу. Тут, у ваколіцах вёскі Лаша, што на Гродзеншчыне, часта можна сустрэць гасцей з усёй Беларусі. У гэтым маляўнічым куточку нарадзіўся вялікі беларускі вучоны-мовазнаўца, акадэмік Я. Карскі. У мясцовай школе створаны музей слаўтага земляка.

Фота С. КРЫЦКАГА.

падзеі • людзі • факты

НА СЕСІІ ААН

БЕЛАРУСІ ПРЫСВЯЧАЕЦЦА

Дэлегацыя БССР на XXXVIII сесіі Генеральнай Асамблеі ААН арганізавала вечар, прысвечаны Беларускай ССР. Да прысутных звярнуўся намеснік старшыні Камісіі па замежных справах Вярхоўнага Савета БССР С. Броннікаў. Былі паказаны кінафільмы пра рэспубліку, дэманстравалася фотавыстаўка, якая расказвала пра яе дасягненні ў развіцці эканомікі, навукі і культуры.

На вечары прысутнічалі кіраўнікі і члены дэлегацыі дзяржаў сацыялістычнай садружнасці.

ГЕРАІЧНЫ ЛЕТАПІС

ПОДЗВІГІ РАТНЫХ І ПРАЦОЎНЫХ

Урачыста і па-святочнаму сустрэла гасцінная Рэчыца былых воінаў-франтавікоў, якія 40 гадоў таму назад вызвалілі ад фашыскай нечысці гэты горад. І зноў ажылі ў памяці стаўшыя ўжо гісторыяй падзеі тых гераічных дзён.

18 лістапада ў гонар вызвалення Рэчыцы Масква салютавала дванаццацю артылерыйскімі залпамі. Гэта быў першы салют у сталіцы нашай Радзімы ў гонар вызвалення населенага пункта ў Беларусі.

Вечны агонь, які гарыць цяпер у парку Перамогі, — нязгасная памяць аб загінуўшых за вызваленне горада. За мінулыя сорак гадоў ён непазнавальна змяніўся, стаў буйнейшым індустрыяльным і культурным цэнтрам вобласці. Самаадданай працай саветскіх людзей тут створаны новыя для рэспублікі галіны прамысловасці. На рэчыцкай зямлі ў 1964 годзе была ўпершыню выяўлена беларуская нафта. З непраў Палесся яе здабыта ўжо дзесяткі мільёнаў тон. Цяпер беларускія нафтавікі і геалагаразведчыкі вядуць пошук нафты і газу ў Заходняй Сібіры, Арменіі, у іншых перспектывных раёнах краіны.

ПОШУК ВУЧОНЫХ

З БУЛЬБЯНОГА ШАЛУПІННЯ

Калі васемнаццаце стагоддзе адавала даніну кветкам бульбы, дзевятнаццаце цешылася смакам белай мякаці клубня, то практычнае дваццаце дабралася і да шалупіння! Вучоныя Акадэміі навук БССР у супрацоўніцтве з Цэнтральным навукова-даследчым інстытутам механізацыі і электрыфікацыі сельскай гаспадаркі Нечарназёмнай зоны СССР і Усесаюзным навукова-даследчым інстытутам па атрымання прадуктаў з бульбы распрацавалі прамысловы спосаб безадходнай яе перапрацоўкі. Аснова метаду — поўнае выкарыстанне бульбяной масы: на муку розных гатункаў, грануляваныя кармавыя дабаўкі і сумесі, безбалювы сок, які выкарыстоўваецца ў мікрабіялагічнай прамысловасці, і канцэнтрат гэтага соку, з дапамогай якога можна атрымліваць антыбіётых тэтрацыклін.

НА «БЛАКІТНЫМ» ПАЛІВЕ

ГАЗ ЗАМЕСТ БЕНЗІНУ

Сярод соцень новых таксі, якія папаўняюць штогод транспартныя прадпрыемствы Мінска, гэта «Волга» звонку нічым не вылучаецца. Але варта падняць крышку багажніка і гумавы дыванок, як можна ўбачыць ярка-чырвоны балон. У ім знаходзіцца звадкаваны гаручы газ, які замяняе традыцыйны бензін.

Аўтамабіль на газавым паліве ні ў чым не ўступае звычайнаму. Больш роўна працуе рухавік. На адной запраўцы машына праходзіць каля 500 кіламетраў, нават кры-

ху больш, чым на бензіне. Да таго ж газ значна таннейшы за бензін. Не менш важна і тое, што газабалонны аўтамабіль больш бяспечны ў экалагічных адносінах. Ён у 5—7 разоў менш выкідае ў атмасферу чаднага газу і зусім не вылучае злучэнняў свінца.

Ну а як быць, калі газ скончыўся, а рэзэрваўная калонка далёка? Тут ўсё проста: трэба пераклучыць тумблер, размешчаны злева ад руля, і аўтамабіль можна эксплуатаваць як звычайна на бензіне. Спецыяльны электрамагнітны клапан спыняе на гэты час падачу газу.

Газабалонны таксі зусім нядаўна з'явіліся на мінскіх вуліцах. Пакуль іх усяго дзесяткі. Хутка ў Мінск паступяць чарговыя 10 такіх таксаматораў. У чаканні іх ужо прайшлі падрыхтоўку тры групы вадзіцеляў. А ў наступным годзе на вуліцах беларускай сталіцы з'явіцца яшчэ 100 таксі, што працуюць на «блакітным» паліве.

СЕЛЬСКІЯ НАВІНЫ

ВЫРАС ГАНДЛЁВЫ ЦЭНТР

Шырокі выбар тавараў прапаноўвае пакупнікам гандлёвы комплекс, які адкрыўся нядаўна ў вёсцы Вішнева Смагонскага раёна. На двух паверхах аздобленага керамікай будынка размясціліся сталовая-рэстаран, прадуктовы і прамтаварны магазіны. Агульная плошча памяшканняў з прыгожымі інтэр'ерамі, свабоднай выкладкай тавараў, бытавымі нажомі для абслугоўваючага персаналу перавышае пяцьсот квадратных метраў.

У вёсках Гродзеншчыны дзейнічае ўжо больш сарака сучасных гандлёвых цэнтраў, будуюцца яшчэ дзесяць такіх комплексаў. У многіх з іх можна не толькі купіць усё неабходнае, але і заказаць адзенне, абутак, адрамантаваць бытавую тэхніку.

МІНСКАЯ МАРКА

У ПАДАРОЖЖА — НА ВЕЛАСПЕДЗЕ

Падзяку стваральнікам беларускіх веламашын жыхар Пскова В. Ханакоў выказаў асабіста, прыехаўшы з гэтай мэтай у Мінск... на веласпедзе. Такі далёкі шлях не ўпершыню пераадоўваць аматару падарожжаў — 25 тысяч кіламетраў праехаў ён да гэтага па дарогах краіны, і ні разу не падвяла свайго ўладальніка двухколавага машына з мінскай маркай.

Вярнуўся дамоў энтузіяст веласпорту на новай мадэлі, падаранай яму прадпрыемствам. Стары веласпед В. Ханакова заняў ганаровае месца ў заводскім музеі гісторыі і працоўнай славы.

ВЕСТКІ АДУСЮЛЬ

МАЗЫР. Яшчэ адзін чырвоны флажок з'явіўся на карце геалагаў Мазырскай экспедыцыі глыбокага бурэння. На Камаровіцкай плошчы, што ў Петрыкаўскім раёне, ударылі магутны фантан нафты. Бурыльшчыкі пачалі новыя пошукавыя работы.

МІЕРЫ. Ордэры на кватэры атрымалі сёлета 49 маладых сем'яў у калгасах імя Дзяржынскага, «Іскра», «Сцяг Перамогі», «Запаветы Леніна». Агульная жылля плошча добраўпарадкаваных кватэр складае ў раёне 3 100 квадратных метраў. Да канца года яшчэ 52 сем'і справяць наваселлі ў новых кватэрах.

БРАСЛАЎ. На агародніна-сушыльным заводзе асвоены выпуск новай прадукцыі — штучнага мёду. Ён карыстаецца попытам не толькі ў пакупнікоў Беларусі.

Першым замежным заказчыкам прадпрыемства на гэту прадукцыю стала Венгерская Народная Рэспубліка. Сёлета туды адпраўлена тры вагоны штучнага мёду. У апошні час калектыву заводу працаваў над выкананнем заказу для Румыніі.

Унікальны свідравальна-фрэзерна-расточны апрацоўваючы цэнтр з лікавым праграмным кіраваннем створаны канструктарамі Гомельскага завода імя С. Кірава сумесна з адэскімі спецыялістамі. Ён здольны апрацоўваць дэталі з высокай дакладнасцю з пяці бакоў пры адной устаноўцы загатоўкі. Навінка прынята дзяржаўнай камісіяй і рэкамендавана для серыйнай вытворчасці.

НА ЗДЫМКУ: адэскі канструктар С. ШАФІР і слесар-зборшчык А. КІСЯЛЕЎ праводзяць абкатку апрацоўваючага цэнтра.

ЗАЦІКАЎЛЕНЫ І РАБОЧЫ,

І МІНІСТР

ЭКАНАМІЧНАЯ СТРАТЭГІЯ

Даўгачасныя, фундаментальныя мэты гаспадарчага развіцця і сродкі іх рэалізацыі ўвасабляюцца ў эканамічнай стратэгіі СССР. Пра яе асаблівасці ў гутарцы з журналістам расказвае доктар эканамічных навук Рэм БЕЛАВУСАЎ.

— У пачатку 80-х гадоў у капіталістычным свеце пачаўся чарговы эканамічны крызіс. Рэзка абвастралася міжнароднае становішча, узрасла гонка ўзбраенняў. Ці знаходзіць гэта адлюстраванне ў эканамічнай стратэгіі СССР?

— Вядома, мы не можам безуважна адносіцца да неспрыяльных, прама скажам, пагражаючых змяненняў у міжнародным становішчы. Таму нашай краіне даводзіцца ісці на некаторыя ўдакладненні шэрагу канкрэтных пытанняў, хоць стратэгічная лінія ў эканоміцы застаецца нязменнай.

Напомню, у эканамічнай стратэгіі на 80-я гады намічаны наступныя галоўныя напрамкі. Па-першае, далейшае павышэнне матэрыяльнага і культурнага ўзроўню жыцця саветскіх людзей і ўсебаковае развіццё асобы. Па-другое, няўхільны рост і якаснае паліпшэнне навукова-тэхнічнага і вытворчага патэнцыялаў краіны як матэрыяльнай асновы вырашэння сацыяльных задач. І па-трэцяе, умацаванне абараназдольнасці.

Як вядома, імперыялістычныя колы Захаду нарошчваюць гонку ўзбраенняў, асінуюць сотні мільярдаў долараў на распрацоўку і вытворчасць самых сучасных відаў узбраення. Яны разлічваюць на меншай меры на тое, што ім удадзецца знізіць Савецкі Саюз у ходзе гонкі ўзбраенняў, дэстабілізаваць эканамічнае і палітычнае становішча ў краіне, сарваць выкананне планаў эканамічнага і сацыяльнага развіцця.

Таму пры разглядзе плана на бягучы 1983 год у дастатковай меры былі ўлічаны патрэбнасці абароны. «Даць усё неабходнае Арміі і Флоту» — адзначаў Ю. У. Андропаў, — Палітбюро лічыла і лічыць справай абавязковай, асабліва ў цяперашнім міжнародным становішчы».

— Ці значыць гэта, што тэмпы нарошчвання эканамічнай магутнасці краіны і паліпшэння ўмоў жыцця саветскіх людзей будучы зніжаны?

— Не. І гэта добра відаць на прыкладзе дзяржаўнага плана на 1983 год. Прадугледжваецца далейшае развіццё і карэнная рэканструкцыя паліўна-энергетычнага комплексу, чорнай металургіі, хіміі і машынабудавання. Напрыклад, здабыча нафты і газавага кандэнсату дасягне 619 мільёнаў тон, газу — 529 мільярдаў кубічных метраў, вытворчасць сталёвага пракату — 106,5 мільёна тон.

Рэальныя даходы на душу насельніцтва павялічацца на 3 працэнты супраць 1,8 працэнта сярэднегадавага іх прыросту за першыя два гады адзінаццатай пяцігодкі. У гэтай сувязі вялікая ўвага ўдзяляецца расшырэнню вытворчасці высака якасных спажывецкіх тавараў, павелічэнню будаўніцтва жылля, паліпшэнню ўмоў працы, быту і адпачынку насельніцтва.

— Каб ажыццявіць усе гэтыя напрамкі, патрабуюцца вялікія працоўныя, матэрыяльныя і фінансавыя рэсурсы. Адкуль іх узяць?

— Рэзервы ў выкарыстанні працоўных рэсурсаў звязаны з забеспячэннем поўнай і рацыянальнай занятасці ўся-

го працаздольнага насельніцтва і няўхільным ростам прадукцыйнасці працы. Мабілізацыя матэрыяльных і фінансавых рэсурсаў звязаны з правядзеннем наступных буйных мерапрыемстваў.

У 1981—1985 гадах прадугледжаны аператывныя тэмпы росту нацыянальнага даходу ў параўнанні з аб'ёмам капітальных укладанняў. Гэта стала магчымым дзякуючы таму, што сілы будаўнічых арганізацый і матэрыяльных рэсурсаў канцэнтруюцца на рашаючых участках. У выніку змяншаецца аб'ём незавершанага будаўніцтва, хутчэй асвойваюцца новыя магутнасці.

Намечана дабіцца істотнай эканоміі ў расходаванні матэрыяльных рэсурсаў. Так, у разліку на 1985 год плануецца сэканоміць 200 мільёнаў тон умоўнага паліва, значную колькасць чорных і каларовых металаў, будаўнічых матэрыялаў і г. д. Буйныя мерапрыемствы праводзяцца для рэзкага скарачэння страт збожжа, бульбы, гародніны і фруктаў пры іх уборцы, транспарціроўцы і захоўванні.

Павышэнне якасці, эканомія і зніжэнне ўдзельных затрат рэсурсаў, як паказваюць разлікі, даюць большы эффект, чым простае павелічэнне вытворчасці прадукцыі. Каб знізіць страты, дапусцім, бульбы на 1 тону, трэба ў 10 разоў менш затрат, чым для вырошчвання такой жа яе колькасці.

Другой крыніцай прыцягнення фінансавых сродкаў з'яўляецца больш хуткае павелічэнне выпуску тавараў масавага попыту. У адзінаццатай пяцігодцы пастаўлена задача забяспечыць рост таваразвароту больш высокімі тэмпамі, чым рост зароботнай платы, іншых грашовых даходаў насельніцтва. У выніку павялічацца паступленні ў дзяржаўны бюджэт, палепшацца суднасныя паміж плацежаздольным попытам і прапановай на рознічным рынку.

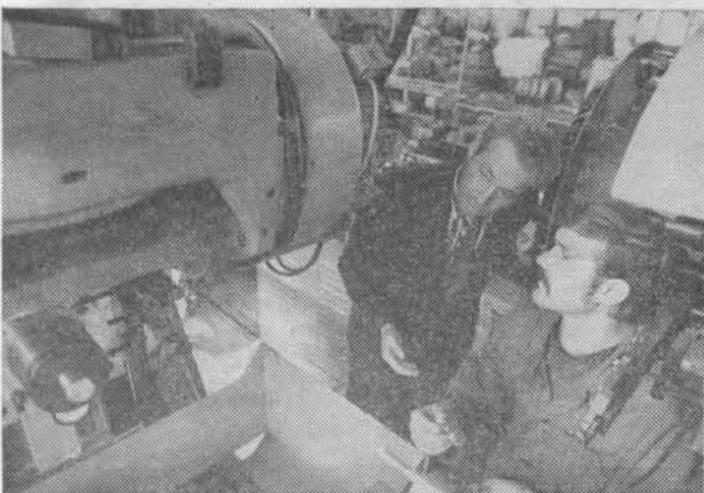
— Пospex гэтых мерапрыемстваў у многім залежыць ад тэмпаў і маштабаў укаранення дасягненняў навукі і тэхнікі, а таксама ад павышэння якасці планавага кіравання?

— Вядома. Перш за ўсё размова ідзе пра скарачэнне ручной працы, аўтаматызацыю і комплексную механізацыю ўсіх асноўных тэхналагічных працэсаў. Працягваецца будаўніцтва поўнаасцю аўтаматызаваных цэхаў і заводаў. Расшыраецца выпуск абсталявання з убудаванымі сістэмамі кіравання на базе мікрапрацэсараў і міні-камп'ютэраў. Шырокае прымяненне атрымліваюць прамысловыя роботы, станкі з праграмным кіраваннем.

Для ўдасканалення планавага кіравання эканамікай, усёй сістэмы гаспадарання характэрны расшырэнне самастойнасці прадпрыемстваў і аб'яднанняў, рух за ўмацаванне працоўнай і выканальніцкай дысцыпліны, павышэнне адказнасці працоўных калектываў і гаспадарчых кіраўнікоў за дасягненне высокіх канчатковых вынікаў.

У ажыццяўленні эканамічнай стратэгіі, — гаворыць Рэм Белавусаў, — удзельнічаюць мільёны, пачынаючы ад рабочага, калгасніка і вучонага і канчаючы міністрам. У гэтым залог поспеху яе рэалізацыі.

Гутарку вёў
Сяргей АБРАМАЎ.

НА ЗЯМЛІ БАЦЬКОЎ

ЦІ ВЫЖЫВЕ АПОШНЯЯ БЯРОЗКА

Наш зямляк Дзям'ян Дзенісеня, які жыве ў Аргенціне, нядаўна наведаў Бацькаўшчыну. Некалькі дзён гасціў у Мінску. З ім сустрэўся журналіст Уладзімір МЯЛЕШКА. Яго нататкі мы і прапануем вашай увазе.

Восень сёлета падкралася неўпрыкмет. Амаль увесь кастрычнік прастаяла сонечнае, цёплае надвор'е. І дрэвы былі па-летняму зялёныя. Потым неяк адразу кранула іх верхавіны жаўцізна. А першыя замаразкі і вецер зрабілі сваё: пачало ападаць лісце.

— Ехалі з вёскі сюды ў Мінск. Брат гаворыць нешта. А я гляджу на асенні лес, на бярозкі і клёны жоўтыя. І развітваюся. Назаўсёды.

Голас у Дзям'яна глухаваты. Фразы кароткія. Быццам не хапае чалавеку дыхання. Я разумею яго хваляванне і не спытаюся з пытаннямі. Хаця мяне вельмі цікавіць яго ўражанні. Што ўбачыў у родных мясцінах? Як сустрэлі там яго? Ці пазнаў каго з сяброў юнацтва?

Я ўжо ведаю, што нарадзіўся Дзям'ян Дзенісеня ў вёсцы Лактышы. Гэта на граніцы Брэсцкай вобласці і Міншчыны. Што ў іх сям'і было чатыры сыны. У 1938 годзе яны ўсе разам выехалі ў Аргенціну. З тае пары Дзям'ян Якаўлевіч ні разу не быў на Радзіме. Сорак пяць гадоў не бачыў сваіх блізкіх, аднавяскоўцаў.

— Калі я прыехаў у родныя мясціны, — раскажаў Дзенісеня, — устрывожылася сэрца, нават не стрымаўся — заплакаў.

Не адразу ён усвядоміў, што зноў у сваіх родных Лактышах. Гэты гаркавата-салодкі водар, што стаіць над вёскай раніцай, Дзям'ян неаднойчы ўспамінаў там, у Аргенціне. Праўда, у апошні час пачаў ужо забываць жывое дыханне роднага гнязда. Хто ведае, можа менавіта страх канчаткова страціць, забыць гэтыя вобразы і прымусіць яго праз столькі год зноў перасячы акіяны. Казалі ж яму некаторыя: «Куды ты? Адумайся. Немалады ўжо. А што, калі?..»

Так, немалады — 75 гадоў. Але ж правільна сказаў урач, які аглядаў яго перад паездкай. «Там ваша зямля, вашы родныя. Трэба ехаць. Вы вернецца маладзейшым».

— Здалёк мне падалося, што вёска тая ж самая, — успамінаў мой субяседнік. — Мы ехалі з таго боку, дзе калісьці быў Зыліў мост. Але моста цяпер няма. Ды і рэчкі няма. У тым месцы пабудавалі дамбу, влізнае возера цяпер. А рэчку пусцілі ў іншы напрамкі. Раней мы да Ганцавіч пешшу тупалі 20 кіламетраў. Або на возе. Цяпер жа аўтобусы ходзяць, за паўгадзіны — і там.

Першы, каго Дзенісеня сустрэў, быў яго дваюродны брат Навум Ленкавец. Ён якраз працаваў у полі, выбіраў бульбу. Падышоў, павіталіся.

— Але бачу: не пазнаў ён мяне, — працягваў Дзям'ян. — Я не вытрымаў: «Навум, я ж твой брат Дзям'ян». Абняліся, пацалаваліся...

Больш за месяц гасціў у сваіх. Колькі сустрэч, колькі новага бачыў! Пабываў у калгасным праўленні, школу наведаў. Раней жа ў нашай вёсцы школы не было. Я пісьму вучыўся ўжо ў Аргенціне. А тут убачыў, якія ўмовы для дзяцей! І не толькі для вучобы, яны ж атрымліваюць і спецыяльнасць: сталяра, слесара, аператара даення... Гэта вельмі добра. Відаць, што дзяржава клапаціцца пра чалавека, пра яго будучыню. І ўсё гэта, як казалі мае аднавяскоўцы, дзякуючы Савецкай уладзе.

Я не ўтрымаўся і спытаў Дзенісеню, ці памятае ён, як у іх мясці-

нах сустрэлі ў далёкім 1917-м вестку пра Кастрычніцкую рэвалюцыю.

— А як жа, памятаю, — адказаў. — Хаця я быў тады малым, памятаю. Людзі былі ўзрушаны: цара скінулі! Спявалі «Смело, товарищи, в ногу!» Помню, прыйшлі ў нашу вёску чырвонаармейцы. Зайшлі да нас ў хату, спыталі: «Маці, можа дасце нам крыху бульбы. Есці вельмі хочацца». Маці сабрала ім бульбы, скварку. Падзякавалі і пайшлі.

Наш сусед, Антосем звалі, паглядзеў, ды і кажа: «Вось гэта людзі, бальшавікі. Эх, бяда толькі, што пакідаюць нас». Тады Чырвоная Армія адступіла за Марачанку. А да нас прыйшлі польскія легіянеры. Яны не прасілі жыхароў — назначылі солтыса і з кожнага двара патрабавалі яйкі, сала, бульбу... Так потым і пайшло: хто не працуе, той усё мае, а селянін горбіцца, як пракляты, на сваім кавалку зямлі, і няма продыху. Вось і не вытрымалі мы, паехалі ў чужы свет. Як тады казалі, шчасце шукаць. Ды толькі няма яго, шчасця, без роднай зямлі, гэтага адзінага месца ў свеце.

Прыгадаў Дзям'ян і пра такі выпадак. Хтосьці прывёз з Беларусі насенне бярозак. Пасадзіў і Дзенісеня тры дрэўцы. Выраслі. Але потым два загінулі.

— Адна бярозка пакулы жыве, хоць і слабенькая вельмі. Не падабаецца ёй той клімат. Не яе месца, не яе радзіма. Пакутуе. Як чалавек. Толькі сказаць не можа.

Далёка Аргенціна ад Беларусі, у другім паўшар'і. Калі ў 1938-м годзе Дзенісені плылі ў незнаёмую краіну, іх «падарожжа» цягнулася шмат дзён і начэй. А сёння Савецкі Саюз і Аргенціну звязвае «паветраны мост» — рэгулярныя рэйсы самалётаў Аэрафлоту.

— Калі адкрывалі першую авіялінію паміж нашымі краінамі, — раскажаў Дзенісеня, — тысячы людзей прыйшлі сустракаць савецкі лайнер. Вось і я таксама прыляцеў сюды на вашым Іле. Шмат пасажыраў на ім: аргенцінцы, афрыканцы, еўрапейцы.

І я разумею нашага земляка: калі ён гаворыць пра збліжэнне дзвюх краін, то, пэўна, мае на ўвазе не толькі геаграфію і магчымасць выбраць паміж марскім і больш хуткім паветраным транспартам. Гэта збліжэнне ў больш шырокім сэнсе.

— Аргенцінцы вельмі добра адносяцца да Савецкага Саюза, — пацвярджае наш гасць. — Цяпер паміж дзвюма краінамі развіваецца супрацоўніцтва, гандаль расце, абмен. На рацэ Паране, напрыклад, з дапамогай савецкіх спецыялістаў узводзіцца гідраэлектрастанцыя. Пра гэта шмат пісалі ў аргенцінскім друку. Па тэлебачанні паказвалі, як савецкі інжынер запускае першую турбіну.

Я ў той момант быў вельмі горды і шчаслівы, — дадае Дзям'ян. — Разумею, можа той інжынер — мой зямляк з Брэсцшчыны, з Ганцавіч. А чаму б і не?

...Жыве ў аргенцінскім горадзе Берывасе сям'я беларуса Дзенісені. Гаспадар ужо вярнуўся дадому. Расказвае пра сваё падарожжа на Радзіму. Вечарам ён прыходзіць да маленькай бярозкі, што расце ля яго дома. Такія ж ён бачыў і ў родных Лактышах. І Дзям'яну вельмі хочацца, каб яна вырасла. Дзве яе сяброўкі не вытрымалі, засохлі. Ці выжыве яна, апошняя?

Уладзімір МЯЛЕШКА.

«ЕВРОРАКЕТЫ» — это возрастание как минимум на порядок шансов Европы стать в один ужасный момент «евросимой»: на эту тему после декабря 1979 года, когда НАТО приняла свое псевдодвойное решение, написаны тысячи и тысячи страниц по обе стороны Атлантики. Тем более тревожным представляется сообщение лондонской «Дейли телеграф» о том, что США уже начали — за два месяца до декабря и в процессе переговоров в Женеве — «секретную переброску по воздуху крылатых ракет на базу ВВС в Гринэм-Коммон».

Двойной обман? Да нет, как минимум тройной: ведь США по-прежнему пытаются делать вид, что новые ракеты средней дальности нужны для европейцев и Европы — и призваны выполнять функции региональных «хранителей мира», оружия ответного удара.

А на самом деле?

СОВРЕМЕННАЯ ПОЛИТИКА США ОТКРЫТО ИРРАЦИОНАЛЬНА

«ВОЙНА КНОПОК»? СТАРЫЙ МИФ!

«...Даже если бы все советские ракеты немедленно были ликвидированы, американское правительство все же нашло бы способ разместить крылатые ракеты и ракеты «Першинг-2», — считает американский ученый П. Дил. На чем основана его уверенность?»

Новые ракеты в силу своих конструктивных особенностей — оружие первого удара. Оружие, служащее «не предотвращению войны, а ее развязыванию», — как авторитетно утверждает отставной западногерманский генерал, депутат бундестага Г. Бастиан, давая разгадку американской настойчивости в попытках протолкнуть их в Европу.

Именно «евроракеты» — «Першинг-2» с ее сверхкраткостью полета и сверхточностью и ракеты крылатые, труднообнаруживаемые, — необходимы сегодняшнему Вашингтону с его открыто милитаристским курсом.

«Евроракеты» — один из ключевых элементов военного потенциала Соединенных Штатов 80-х годов. Десятилетие, которое нынешняя администрация США явно решила превратить в совершенно особое с точки зрения материально-технического обеспечения своих планов отбрасывания реального социализма, а вместе с ним и теорию научного коммунизма, «на пепелище истории».

По поводу вздорности самой этой идеи Юрий Андропов резонно заметил: «Те, кто покусался на целостность нашего государства, на его независимость, на наш строй, оказались на свалке истории» сами, «повернуть ход истории вспять не дано никому».

Есть все основания опасаться, однако, что люди, управляющие делами в современной Америке, не склонны всерьез задумываться над историческими параллелями. Научно-техническая революция в ее военной ипостаси — военно-техническая революция (ВТР) представляется им, похоже, наиболее реальным, если не единственным аргументом в борьбе с революциями социальными.

Гонка вооружений опасна, война была бы самоубийством для обеих сторон. Казалось бы, кто усомнится в том через полтора десятка лет после заключения отца американской теории «баланса сил» Г. Моргентау: «Разрушительная сила ядерного оружия столь колоссальна, что она превосходит все возможные цели рациональной внешней политики... Стало быть, ядерное оружие не подходит для... использования в качестве инструмента национальной политики?»

Но в том-то и беда, что современная политика США, и прежде всего американская военная политика, открыто иррациональна. Что место какой-никакой стратегии в области сдерживания гонки вооружений заняла последовательная и целеустремленная стратегия их наращивания, усиления прежде всего в качественном, технологическом отношении.

Здесь-то и зарыта собака, в том числе и «евроракетная». «Цель правительства Соединенных Штатов», — писал известный американский политолог Сидней Ленс, — «состоит в том, чтобы поставить Советский Союз на колени: противопоставив ему такую гигантскую ядерную угрозу, что у него не останется иного выбора, кроме как подчиниться воле Вашингтона». И далее: «Гонка вооружений сосредоточена на таких новых видах оружия,

против которых у Советского Союза пока нет эффективной защиты. К концу текущего десятилетия, надеется администрация Рейгана, русские окажутся в столь невыгодном с точки зрения техники положении, что им придется уступить».

Ленс поименно называет основные орудия рейгановского плана: «Першинг-2» и тысячи крылатых ракет; ракеты подводных лодок «Трайидент»; выведенные «Шаттлом» спутники-убийцы, способные парализовать командование и наведение ракет в СССР. Добавим к ним ракеты «МХ», решение по которым в США уже принято, и «Миджитмен». Вспомним апрельскую рейгановскую директиву о разработке в США принципиально новой системы ПРО, призванной обезоружить СССР, лишить его способности нанести ответный удар.

Вспомним и бесчисленные сообщения

о разрабатываемых в США новых системах вооружений, которые позволят коренным образом изменить ход войны с применением обычных видов оружия к 2000 году. Народам, и прежде всего американскому, обещают не какие-нибудь, а прямо-таки хирургические модели военных действий в будущем: сочетание датчиков, сверхбыстрых ЭВМ и сверхточных видов новых вооружений способно якобы превратить войну чуть ли не в шахматную партию, где практически не надо думать о последствиях. (Как писал «Бизнес уик», пуск ракет будет осуществляться по принципу «запускай и забудь».) В порядке «революционизации военных действий», обещанных Пентагоном, активно ведутся работы над «невидимыми» крылатыми ракетами и ракетами, способными поодиночке выпускать тысячи (!) отдельных боеголовок, небольшими ракетами, способными практически с любого истребителя «F-15» (переоборудование его занимает часы) вывести из строя спутники противника, сделать его слепым и глухим, над ракетами с самонаводящимися боеголовками...

Уточним: речь идет не просто о новом оружии, но одновременно — о хороше, казалось бы, забытом старом, имя которому — надежда на сверхоружие, пригодное для покорения мира. Блицвойну в надежде на технические чудеса (сталь Круппа! отравляющие газы!) германские милитаристы планировали уже на 1914 год. После 1-й мировой (4 года, 10 миллионов убитых) итальянский генерал Дуэ обещал превратить мировую войну в блиц-игру за счет авиачудес, выигрывая ее в исчислительные дни с помощью авиации. Английский генерал Фуллер масштабным рисовал картину войны, в которой вести сражение будут не армии, а «человек, способный нажать кнопку или вынуть пробку и тем привести в действие машины, изобретенные лучшими умами науки в мирное время».

Теория, которая так и осталась теорией — и тогда, и много позже? Но как быть с рабочим принципом «запускай и забудь»? С миллиардами, отпускаемыми на воплощение этого принципа в технику ведения войн? С изменением самой этой техникой идей по части их ведения? Разумеется, планировщики «войны кнопок» занимаются обманом других и самообманом, когда уверяют, что гонка вооружений можно «поставить СССР на колени» в экономическом, научно-техническом, технологическом плане. Миролюбие Советского Союза — вовсе не от слабости. В его основе — прочный философский, политический, моральный фундамент, это несомненно, — но ведь и фундамент экономический тоже. «Пора бы понять всем, к кому это относится, что безопасность нашей страны, безопасность наших друзей и союзников мы сумеем обеспечить при любых условиях». Эти слова из сентябрьского Заявления Юрия Андропова должны быть, очевидно, услышаны за океаном.

Любая война с применением ядерного оружия оказалась бы самоубийством для планеты. Только отказ от самой ее идеи дает народам надежду на завтрашний день. В том числе и народу американскому.

Юрий КАЗАКОВ.
(АГН).

The Ideas and Cause of the October Revolution

The victory of the October Revolution radically changed the entire system of international relations:

- substantially undermined the positions of imperialism which has for ever lost the opportunity to rule the world as it pleased;

- started off a mounting struggle of the masses against war, against militarism and political reaction;

- became the well-head of the greatest social renovation of the world, whose amplitude has been growing.

Our economy has made great strides forward: at present, one per cent of the increment of the national income is worth about 5,000 million roubles — ten times more than in 1950. The basic production assets expanded by 2.5 times from 1970 to 1982, and by nearly six times since 1960.

The speaker then dwelt on the preliminary results of 1983:

- the growth rates of social production and productivity have increased;

- the basic sectors of heavy industry have made further headway, there has been a rise in the output of ferrous and non-ferrous metallurgical industry, the extraction of fuel and the production of chemicals are on the increase, the production of almost 3,500 new types of equipment will have been launched by the end of this year;

- more grain, potatoes, sugar beet, vegetables and fruit have been harvested this year as compared with last year. Substantial changes have taken place in the development of livestock farming. The fodder supply has been improved;

- there is a persistent effort to apply the principle of ensuring a faster rate of growth in

Sixty-six years have passed since those unforgettable days when the first victorious proletarian revolution in the history of mankind took place. The Aurora's shot heralded what Vladimir Lenin described as «the greatest and hardest transition in history» — the transition from capitalism to socialism. And it is no longer in anybody's power to arrest it, said Grigory ROMANOV, Member of the Politbureau of the CPSU Central Committee, Secretary of the CPSU Central Committee, at the gala meeting in celebration of the anniversary of the October Revolution, at the Kremlin Palace of Congresses.

the production of consumer goods;

- the state of affairs in transport is beginning to improve;

- the amount of unfinished building is diminishing.

It is the social criteria, stressed G. Romanov, that guide the Party in formulating its economic policy. In this lies the humaneness of our system, which has always regarded man and his material and spiritual needs as the most valuable assets.

This is the reason for the steady rise in the living standards of the Soviet people. The real incomes of the population keep growing each year. Payments and allowances made from public consumption funds are constantly increasing. Housing construction is continuing at a fast rate.

The time which has passed since the October Revolution, and particularly the current situation, vividly confirms that socialism has been and remains the most staunch proponent of sound principles of international relations, the strongest bastion

of peace and its most reliable defender. This is not just a statement of fact. This is also the real measure of the tremendous responsibility which fell to the lot of the CPSU and the Soviet state, and all the socialist countries, said G. Romanov.

Nowadays this responsibility has grown tremendously. The drive to produce more and more deadly massannihilation weapons, which imperialism has enforced upon mankind, has turned the question of preventing a Third World War into the question of how to preserve life on Earth.

Since the war the international situation has, perhaps, never been as tense as it is today. Imperialism has not given up hopes of regaining the positions it lost. Today such designs are even more unrealistic and ungrounded than before. There is no doubt, however, that today they are also much more dangerous, the speaker stressed.

This is confirmed by the unprecedented growth of the aggressiveness of the policy of US imperialism all over the world.

A vivid example of this is the USA's desire to install its new medium-range nuclear systems in Western Europe at any price, disregarding the will of the Europeans and the realities of the nuclear age.

These missiles would create a new threat, in terms of quality, to the security of the Soviet Union and other socialist countries. These nuclear missiles are first-strike weapons.

If the United States begins to deploy new missiles in Western Europe, the Soviet Union will not stand idle. Countermeasures are necessary and they will inevitably follow, the speaker said. We have already made one step in this direction on agreement with the fraternal countries. Preparatory work for the deployment of operational-tactical missiles systems on the territory of the German Democratic Republic and Czechoslovakia is getting underway. There will be other steps as well. We are taking them to ensure our own security and the security of our friends and allies.

It should also be clear that

the appearance of new American missiles in Western Europe will make impossible the continuation of the ongoing Soviet-American talks in Geneva. Meanwhile, these talks may be continued if the United States does not embark on the deployment of its missiles.

In the Middle East Washington no longer simply encourages the expansionist course of Israel, but, in effect, is itself taking part in the war against the Arab people. We see the same thing in Central America where the United States resorts to the most shameless and bloody actions. Paying lip service to «human rights», American imperialism is everywhere relying on extreme reactionaries and hangmen who are ready to commit any crimes against the peoples of their own countries. Suppressing any «dissent» of its allies and partners, the United States would like to compel them to take part in these crimes blindly, without a murmur.

To uphold peace and to put an end to the arms race is the most important task of our time. It is a difficult one, but not impossible to solve, stressed G. Romanov. The peace potential is unprecedentedly strong today. This is borne out by the upsurge of activity by millions upon millions of people of different political views and convictions, united by the striving to improve the international situation.

Certainly, it is not easy to advance along the road of detente, peaceful coexistence and disarmament. But the Soviet Union does not intend to abandon its policy of peace. It will even more consistently struggle against the war danger, and work for achieving a radical turn in the course of world developments.

A PENSIONER WANTS TO WORK

The Soviet state is interested in providing and encouraging the work of pensioners in order to most fully use their great life and professional experience. At the same time, doing feasible work, pensioners considerably improve their material well-being. Therefore a number of measures aimed at stimulating the pensioners' work has been recently taken by the state.

First of all, it should be mentioned that a considerable part of pensioners have the right to work with a full or partial reimbursement of their pension.

Thus, irrespective of their earnings, a number of workers may receive a full pension. Among them, for example, workers who are engaged in mining and other underground labour, workers of different occupations at enterprises of ferrous and non-ferrous metallurgy and workers employed in mine and pit construction.

The state has provided a larger number of professions and occupations permitting a pensioner to work and receive a full pension, provided that both earnings do not exceed 300 roubles a month. They include such most general categories of professions as workers, junior service personnel and foremen, including industrial training foremen; work superintendents in construction; engineers and other technical workers in railroad transport; cashiers and other workers employed in retail trade and public catering, whose occupations are classified as similar to those of salesmen, cooks and waiters; cashier-controllers and book-keepers-executives at branches, agencies and city (operational) offices (departments) of the State Bank and savings-banks, distributors; general employees (except administration personnel, engineers and technicians) of public repairs and services, workers at the enterprises and organizations, engaged in collecting and primary processing of secondary products; paramedics and other junior medical personnel of health-care institutions and pre-school establishments, executives and physicians of medical and labour expert commissions and boarding-houses for the aged and invalids, visiting nurses, school teachers and instructors at rural vocational schools and others.

Certain categories of workers enjoy the privilege to receive wages and 50 per cent of their pensions, however not less than a certain minimum (50 roubles), but total earnings should not exceed 300 roubles. This rule applies for

engineers and technicians in industry, construction, transport, communications, housing and communal services; agricultural engineers and technicians, veterinarians and vet specialists, pharmacists and other pharmaceutical workers, clerks at book-keeping offices and other administrative personnel of control and inspection departments at the enterprises; school teachers and instructors of secondary vocational schools in cities and town settlements; teachers of pre-school and out-of-school establishments; instructors of special secondary vocational schools training construction workers; para-military guards at enterprises and other organizations.

It is to be taken into consideration that the 50-per-cent pension provision within the 300 roubles limit of total earnings is liable for those people, who receive a privilege pension status on retirement.

An old-age pension is paid to those workers with an incomplete minimum length of service, who are engaged in work at the collective and state farms.

A full pension is also paid to those who are engaged in temporary work not exceeding two months a year. The same rule applies for those old-age pensioners, who work as members of a collective farm.

Besides, from January 1980, all other categories of pensioners receive a full pension, provided the total earnings (pension included) do not exceed 150 roubles per month.

The state provides an increase to the pension for work after retirement. This measure provides an old-age pensioner with the possibility to work for a few years after retirement (without receiving the pension) so as to assure a better pension after final retirement.

This privilege is granted to such occupations as workers, junior servicing personnel and foremen, irrespective of their place of work, as well as to team-leaders involved in plant-growing and cattle-breeding at the state agricultural enterprises.

The workers of the above mentioned occupations receive a tenrouble increase to the initial pension for every full year of active work after retirement if the pension itself is temporarily excluded from the earnings during this period. The maximum paid increase is 40 roubles and the maximum pension with this increase is 150 roubles a month.

The «Strommachine» plant in Mogilev that was awarded with the Order of the Red Banner of Labour is one of the biggest enterprises of the branch in the Soviet Union. All slate producing plants in the country are equipped with the machines made at this plant.

Great attention is paid here to the improvement of the conditions of work and rest of the workers. The plant has a wonderful Palace of Culture where the workers have all the possibilities for good rest. There are many different amateur collectives and circles.

On photo: soloists of the Dance Ensemble of the plant Galina Solovoy, Natalia Vasilenko, Victor Smirnov, Vladimir Baranochnikov.

Photo by E. PESETSKY.

'ENCYCLOPAEDIA OF BYELORUSSIA'S NATURE'

The first volume of Encyclopaedia of Byelorussia's Nature has come off the press. It describes natural phenomena and objects in the region, and nature-protection measures that the Republic is carrying out.

All scientists dealing with nature have contributed to this publication: ecologists, biolo-

gists, geographers, geologists, specialists on the national economy, doctors, and amateur ethnographers. They wrote over 17,000 articles for this five-volume edition. It will also include about 1,000 colour photographs, drawings, maps on 200 insets, more than 5,000 black-and-white photos, drawings and diagrams.

АГУЛЬНЫ НАШ ВОРАГ—ПАГРОЗА

ЯДЗЕРНАЙ КАТАСТРОФЫ

НЕБЯСПЕКУ
ТРЭБА
ПРАДУХІЛІЦЬ

Кінарэжысёр, народная артыстка РСФСР Кацярына ВЕРМШАВА па просьбе карэспандэнта Агенцтва друку Навіны Міхаіла КАРПАВА расказвае:

— Мяне часта пытаюць, чым выклікана мая цікавасць да палітычнага дакументальнага фільма. Я лічу, што менавіта ў гэтым жанры можна найбольш ярка расказаць людзям аб праблемах, якія стаяць перад чалавецтвам, паказаць, як важна ў сучасным складаным становішчы аб'яднацца ў барацьбе супраць любой пагрозы міру на нашай планеце. Ніхто не павінен забываць: пакуль яшчэ хоць дзе-небудзь на зямлі раздаюцца выбухі і выстралы, льецца кроў—небяспека сусветнай катастрофы не ліквідавана.

А такіх месцаў, на жаль, на планеце яшчэ няма. За апошнія дванаццаць гадоў работы мне даводзілася бываць у многіх «гарачых кропках». У сямідзесятых гады гэта быў В'етнам, дзе мы здымалі фільмы аб гераічнай барацьбе яго народа за незалежнасць сваёй радзімы. Наша кінагрупа з канца ў канец праехала славетную «дарогу нумар адзін», па якой ні на мінуту не спыняўся рух, нягледзячы на артылерыйскія абстрэлы і бамбёжкі. Мы былі сведкамі трагедыі дзяцей В'етнама, якія на працягу пяці гадоў не бачылі неба сваёй радзімы. Яны былі вымушаны хавацца ад амерыканскіх бомб у падземных сховішчах.

Потым былі Лаос, Мазамбік, Ангола. А зусім нядаўна — Нікарагуа і іншыя краіны Карыбскага басейна. Усюды я бачыла бязмежныя чалавечыя пакуты і гора, якія прыносіць народам вайна.

Я лічу вельмі важным, каб усе людзі на зямлі зразумелі гэта. Цяпер у нас усіх ёсць адзін агульны вораг — пагроза ядзернай вайны. Нельга не ўяўляць сабе яе вынікі. Існуе вельмі добрае, на мой погляд, параўнанне нашай цудоўнай планеты з камяністым караблём, які імчыцца ў прасторах Сусвету. Дык вось, новая сусветная вайна, калі яна пачнецца, немінуча знішчыць гэты карабэль з усім яго экіпажам.

Толькі абсалютна наіўны чалавек можа паверыць у тэзісы імперыялістычнай пра-

паганды аб «дапушчальнасці» ядзернай вайны, магчымасці зрабіць яе «абмежаванай». У той час, калі мы вялі здымкі аднаго з фільмаў у краінах Заходняй Еўропы, я бачыла тую вялізную хвалю нечуваных па размаху антываенных дэманстрацый і мітынгаў, якая пракацілася па сталіцах гэтых дзяржаў. Людзі розных узростаў і прафесій пратэставалі супраць агрэсіўнай палітыкі Вашынгтона, супраць размяшчэння новых амерыканскіх ракет у Еўропе.

Новае сведчанне жадання еўрапейскіх народаў жыць у міры і прадухіліць новы віток гонкі ўзбраенняў — Зварот парламентарыяў ФРГ у адрас Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Ю. У. Андропова. У ім гаворыцца, што 72 працэнты насельніцтва ФРГ выказалася супраць размяшчэння новых амерыканскіх ядзерных ракет на яе тэрыторыі.

Аднак не варта забываць, што Вашынгтон не ўпершыню навязвае сваю волю суверэнным народам. Тым больш, што яшчэ многія людзі на Захадзе, і сярод іх, як гэта ні сумна, моладзь, часта пасіўныя, заражаны бязвер'ем, звывкліся з думкай аб нібыта непазбежнай катастрофе.

Савецкія людзі добра помняць, што такое вайна. Назаўсёды застанецца яна і ў маёй памяці: дванаццацігадовай дзяўчынкай я засталася зусім адна ў блакадным Ленінградзе. Суседка-медыстра ўладкавала мяне на працу ў шпіталь, дзе я бачыла пакуты раненых савецкіх байцоў.

Цяжка забыць тую вайну. І не толькі нам, савецкім людзям. У сваім звароце да Ю. У. Андропова парламентарыі ФРГ пішуць, што таксама ведаюць жахі вайны. Тым не менш у гэтай краіне мне даводзілася сутыкацца са спробамі забыць урокі мінулага. У 1981 годзе ў Ладсхуце пад Мюнхенам я была сведкай таго, як адзначалі дзень нараджэння «фіюрэра» яго старэй і новыя прыхільнікі, якія яны хочуць усяліць у людзях думку, што вайна не такая ўжо і небяспечная.

З глыбокім хваляваннем я прачытала Заяву Генеральнага сакратара ЦК КПСС, Старшыні Прэзідыума Вярхоўнага Савета СССР Ю. У. Андропова. «Усе народы, кожны жыхар нашай планеты павінны ўсвядоміць небяспеку, — гаворыцца ў Заяве. — Усвядоміць, каб аб'яднаць свае намаганні ў барацьбе за ўласнае існаванне». Цяпер, калі, як ніколі раней, амерыканскія імперыялісты наблізілі свет да ядзернай катастрофы, Заява Ю. У. Андропова дае мільёнам людзей упэўненасць у тым, што на зямным шары ёсць сілы, якія могуць выратаваць чалавецтва ад ядзернай катастрофы, захаваць мір ва ўсім свеце.

Беларуская пісьменніца Вольга Іпатава — айтар шэрагу апавяданняў і навел, прысвечаных гістарычнаму мінуламу Беларусі, выдатным яе дзеячам. Яна айтар аповесці «Прадыслава» пра беларускую асветніцу Ефрасінню Полацкую. У наступным годзе ў выдавецтве «Мастацкая літаратура» выйдзе новая кніга Вольгі Іпатавай, куды ўвайшла і навела «Ваўкалакам абярнуся...», напісаная да 170-годдзя з дня нараджэння беларускага сялянскага паэта Паўлюка Багрыма, якое адзначаецца сёлета. Прапануем яе ў гэтым выданні.

Вольга ІПАТАВА

ВАЎКАЛАКАМ
АБЯРНУСЯ...

Куды пайду! Мілы божа!
Пайду ў свет,

на раздарожжа,
Ваўкалакам абярнуся...
Паўлюк БАГРЫМ.

Хто не ведаў у наваколлі крошчынскага каваля? Сам пан здароўкаўся з ім за руку, а ксёндз у сваіх казаннях не раз ставіў у прыклад яго добрасумленнасць у рабоце, ціхі і пакорлівы характар, павягу да жонкі. Над апошнім той-сёй пасмейваўся, і было чаму: узьў каваль сабе ў жонкі дзяўчыну, якой бы па гадах дачкой яго звацца, і галоўнае, не з тых, хто байца ў дзеўках заседзеца. А на такую прыгажуню, калі рука і паднімецца, то толькі для таго, каб паглядзіць па мяккіх пляках, прыласкаць горача! Ды і з чаго не быць міру ў іх сям'і? Вакол толькі і размоў, што пашанцавала дзеўцы — такога ўмельца яшчэ трэба пашукаць. Ён жа на ўсе рукі майстар. І хату сабе паставіў — любя-дорага паглядзець, аканіцы ўсе і налічнікі выразаныя, і ў тых узорах зьяры і птушкі розныя, быццам і не проты каваль тут жыве, а сапраўдны пан.

Усё добра ў каваля. Але чаму ў понач, калі даўно спяць людзі, трапеча агеньчык лучны ў хаце каваля Багрыма? ...Сячэ бясконцы асенні дождж. Чутно, як глуха рыпяць над рэчкай старыя вольхі, як вые ў коміне вецер і шаласцяць за вокнамі голыя кусты.

Каваль Паўлюк нацягвае старую сярмягу і, закрываючы галаву мехам, выходзіць з хаты. Страшна ў такую ноч апынуцца дзе-небудзь удалечыні ад жылля, добры гаспадар і сабаку пашкадуе, пусціць у сенцы. Што ж выгнала з цёплай хаты каваля? Можна, задушна стала, вейшаў падыхаць свежым паветрам? Але не прывычаныя да такіх тонкасцей мясцовыя жыхары, не зразумеюць яны і панскія капрызы Багрыма.

Ён упэўнена прабіраецца на прастрэці да рэчкі, садзіцца пад вербай, — яе тоўсты, каржакаваты ствол крыху прыкрывае ад дажджу і ветру — і садзіць, сядзіць... Датуль заседзіцца, пакуль не перастане адчуваць свайго цела, пакуль не скарычанае да сніжавы.

Усхліпае пад пранізлівым ветрам кустоў, плешча ў травяных берагах вада, і нешта незразумелае, як насланне, находзіць на Паўлюка. І вось ужо плывуць, плывуць перад ім карціны: плачуць дзеці, галосяць жанчыны, а каля паласатага слупа — «рабога», як празвалі яго ў вёсцы — сякуць чырвонымі лазінамі хлапчука. Паўлюк бачыць распухлую, усю ў сінях пісягах спіну. Вось адна з палосаў лопнула, расплылася кроўю — і ён адчуў, як балюча закалацілася сэрца і паплылі перад вачыма барвовыя кругі. І тады проста ў галаву ўпіваецца, як шыла, востры прэрэзлівы вісак, пасля хрып... Хіба думаў ён тады, што не раз у будучыні давядзецца бачыць такое, што змірыцца ён, нарэшце, з тым, як забіваюць на вачах людзей гнуткімі лазінамі да смерці.

Тады, як толькі апытом-

неў, схваўся на сенавале і да самага світання праседзеў там. Прыбегчы дадому, доўга запісваў свае перажыванні, развагі, якія мучылі яго ўсю ноч, а пасля, у хаце, раптоўна выліліся ў вершаваныя радкі.

Ён не помніць зараз тых вершаў, захавалася толькі тое, што пісаў ён пра злых людзей, пра тое, што хоча бегчы ад іх, куды павядуць вочы, каб не бачыць барвовай, акрываўленай спіны сябра свайго Янкі, не ведаць несправядлівасці і гора.

Але куды бегчы, куды схавацца?

Вялікі свет, шмат у ім дарог, але дзе тая, адзіная, якая прывела б у каралеўства добра і справядлівасці?

Быў той верх пра пакуты, пра гора, але лёгка, нібыта рухала ім нейкая нячыстая сіла, складаў яго Паўлюк. І было такое адчуванне, быццам апынуўся ён на вяршыні вялізнай гары, і стаіць там адзінока, і можа бачыць усе куткі зямныя. Здалося яму тады, і галава ад таго закружылася, што скрытае паказалася яму і слова яго здольна падняць кожнага, а крыкні ён зараз — абрушыцца на галовы ворагаў каменны град. Ад таго моцна, быццам біў нехта ў вялізны барабан, бухала сэрца, заліваліся чырванню шчокі, і кожная жылка звінела, быццам быў сатканы ён, Паўлюк, з тонкіх моцных струн...

Цяпер ужо душа яго стала іншаю, цяпер не раскрываецца яна надта ні для радасці, ні для гора; зачарсцвела яна, накрылася нейкай коркай, і перасталі нараджацца вершы, што так лёгка і свабодна струменіліся з яе.

Можна, таму і ідзе цяпер Паўлюк Багрым да ціхай Шчыры, каб дапамагчы душы вярнуцца ў тое далёкае мінулае, абтрэсці, як асцюкі, гады, што ўпіліся ў яго намертва і сагнулі магутную некалі спіну. Хочацца ўспомніць, як гарэла скрозь шыліны ў гумне чырвоная зара, як апыкала босыя ногі раса... Але памяць падказвае іншае, маўчыць усё ў ім, нібыта скаванае злой сілай, якая забрала ў яго дар слова.

За тых вершы яго аддалі ў салдаты. Хоча не хоча Паўлюк, але карціны дзяцінства ўпарта зацягваюцца туманам, а рэзка, выразна выступае іншае.

Вось стаіць ён, выцягваючыся «ва фронт» у шэрагу такіх жа запалоханых навабранцаў, а нізкарослы белабрысы ўнтэр ідзе ўздоўж шарэнгі, упіваецца ў кожнага сваімі жоўтымі савінымі вочкамі. «Божа, пранясці! Пранясці, божа!» — пачынае маляцца Паўлюк, адчуваючы, як унутры ў яго ўсё заледзянела ад страху. Але жах, што свеціцца ў вачах, відаць, як бы прыцягвае да сябе ўзводнага. Той крочыць наперад... і магутны ўдар кулаком аглушае яго, але ў наступны момант, як бора, паднімаецца ў ім нянавісць. «За што?» — крычыць ён, здаецца, на ўвесь свет, але другі ўдар, мацнейшы, напайнае рот крывёю, прымушае захлынуцца крывам...

Гомельскія абласны тэатр лялек адкрыў новы тэатральны сезон спектаклем па казцы С. Міхалкова «Свавольныя парасяты». Галоўны рэжысёр В. Чарняў, мастак Л. Быкаў, кампазітар А. Вайнштэйн.

НА ЗДЫМКУ: рэпетыцыя спектакля.

Фота А. ГУРЧАНКОВА.

ДОМ ЮНЫХ МУЗЫКАЎ

Калі трэпляеш сюды ўпершыню, то адразу і не верыцца, што школа займае калісьці напаярабранае памяшканне. Усюды адчуваецца тонкі густ, клопат аб эручнасці і прыгажосці. Інтэр'ер дасканала выкананы, зроблены ў беларускім нацыянальным стылі, уражвае кампазіцыйным і каларова-светлавым рашэннем. Сцены холаў упрыгожваюць жывапісныя палотны, перададзеныя ў дар школе Дзяржаўным мастацкім музеем БССР.

Другое жыццё старому будынку далі спецыялісты інстытута «Белжылпраект» і майстры з Мінскага мастацка-вытворчага камбіната. А створана школа па наказах выбаршчыкаў Маскоўскага раёна беларускай сталіцы.

...Дзіцячыя рукі дэкрэнаюцца да клавіатуры — і памяшканне запаўняюць чароўныя гукі. З суседняга пакоя чуецца скрыпка, а побач хтосьці развучвае беларускую «Лявоніху». Гэта звычайны дзень новай музычнай школы № 11.

Разлічана навучальная ўстанова больш чым на паўтысячы вучняў. Да іх паслуг — 26 навучальных класаў, рэпетыцыйныя — для хору і аркестра, вялікая і прыгожая актавая зала. Высокакваліфікаваныя педагогі (амаль усе — выпускнікі Беларускага дзяржаўнага ўніверсітэта) імкнуцца даць сваім вихаванцам не толькі пачатковую музычную адукацыю. Галоўнае — прывіць маленькім аматарам музыкі любоў да мастацтва, навучыць дзяцей бачыць пры-

гажосць жыцця, усяго, што нас акаляе.

Дырэктар школы Анатоль Папоў дзеліцца планами на будучыню: «Хутка на базе школы мы створым філіял гарадской дзіцячай філармоніі. Гэта значыць, што нашы вучні будуць выступаць з канцэртамі перад рабочымі і служачымі раёна не толькі ў нашай канцэртнай зале, але і пачнуць выязджаць на прамысловыя прадпрыемствы, ва ўстановы, прапагандаваць беларускую музыку, створы класікаў. Ацаніць майстэрства хлапчукаў і дзяўчынак змогуць і працаўнікі вёсак.

Сёння ў музычных школах рэспублікі займаецца каля 55 тысяч маленькіх музыкантаў.

Н. МЯЦЕЛЬСКАЯ.

І так з дня ў дзень. Пасля ён прызываўся да ўдараў, умеў хутка адвесці ўбок галаву, каб не залівацца крывёй і саслабіць удар. Але ўсё роўна — не адставаў ад яго унтэр, відаць, адчуваў ён у зацятым маўчанні крошынскага навабранца нешта такое, што трэба было абавязкова забіць, затаптаць.

І зноў бачыць Багрым: вось, зашпільваючы на хаду аплік, трусіць ён па заледзянеламу плячы. Круг першы, трэці, дваццаты... Упаў, паслізнуўшыся, сусед, але паднімаць яго нельга. Трэба бегчы, бегчы, бегчы, цяжка перабіраючы пудоўмімі ботамі, а салены пот залівае вочы, ноздры, ручаямі сцякае за каўнер...

І так — дваццаць пяць невярагодна доўгіх гадоў, што змардоўвалі не толькі цела, але і забівалі душу — упарта, але незваротна. Страшныя, мёртвыя гады! Нішто не ўспамінаецца з таго часу, апроч нянавісці і страху перад днём, што наступіць заўтра. Ты жывеш і не жывеш, думаеш, але і думы не належаць табе, бо ты не маеш права думаць іначэй, як згодна з уставам! Ты — носьбіт чужой, варажэй табе волі, і яна дзень за днём скручвае і нявечыць...

Пра вершы не прыходзілася і думаць. У першыя гады яшчэ спрабаваў запісаць нешта на кавалках паперы, якія даводзілася даставаць патаемна, з перасцярогай. Але паступова гэта рабілася ўсё цяжэй і цяжэй — пасля доўгага, цяжкага дня напружваць сілы і памяць. Для каго, для чаго старацца, калі невядома, ці будзе ён жыць заўтра, ці павесіцца на салдацкім рамяні, як гэта рабілі некаторыя салдаты?

Але ён выжыў, вярнуўся на радзіму. Калі пасля дваццаці пяці гадоў убачыў крошынскія хаты — закалыхалася ўсё пад нагамі, здавалася, прыпадзе раз да яе, зямелькі, заплача горкімі і радаснымі слязьмі... Але не, не заплакаў. Нібыта сапраўды аледзянела, высахла ў ім душа.

Вось і зараз — сядзіць ён на беразе ракі, і здаецца: вось-вось, яшчэ крыху, і нахлыне на яго тое адчуванне, якое паспытаў некалі, пальюцца радкі, якімі выкажа ўсё, што набралася за гады ў сэрцы. Але не — пуста і глуха навокал, пуста і глуха ў ім самім, толькі сціскае сутаргай горла — і зноў вяртаецца ён у цёплую сваю хату ні з чым. Брыдзіць пад дажджом без думак, без пачуцця.

У хаце крыху ачуньвае. Паволі распранаецца, развешвае вільготнае адзенне каля печы. Павольна паднімае галаву і зноў кладзе яе на падушку маладая жонка — салодкія сны бачацца ёй у такую пару! Паўлюк моўчкі распранаецца, дзьмухае на лучыну і лезе на печ. Салодкае цяпло расцякаецца па целу, але сон таксама не прыходзіць.

Новыя твары ўстаюць перад ім — вось стаіць каля грубкі настаўнік, ксёндз Магнушэўскі. Не надта быў ён падобны на тых ксёндзоў, якія бачылі ў навакольных хлопках быдла. Градскія і дворныя пані называлі Магнушэўскага «мужычым прапаведнікам», а некаторыя сцвярджалі, што ён не ў сваім розуме. Іначай чаму ж і гаварыць стаў па-мужыцку, хаця раней, як вядома, вучыў дзяцей самога князя? Стаіць настаўнік, трымае ў руках кніжыцу, чытае з яе байку Эзоп, а за вокнамі парафіяльнай школы калыхаюцца на марозным ветры белыя ад шэрані дрэвы, згорбіўшыся, стаяць пад снежавымі шапкамі ўбогія сялянскія хаты, і цікаўна зазірае ў акно чырваногруды сцягір...

Як кіпела тады ў Паўлюку нястомная прага ведаць болей, як хацелася яму сваім розумам зазірнуць у далёкае мінулае, вызнаць тое, аб чым пісалі далёкія мудрацы! Якой моцнай была вера ў тое, што лёс яму прызначаны незвычайны, што ёсць у ім дар, які даецца нямногім! Пра гэты дар не раз гаварыў яму і настаўнік:

— Можна, табе, сын мой, адпушчана першаму расказаць усяму свету пра народ свой?

І была ў яго голасе здзіўле-

насць і нейкая добрая задуменнасць. А аднойчы запрасіў у свае сціплыя пакоі, паказаў паліцы, на якіх стаялі старадаўнія кнігі, рукапісы (збіраў ксёндз старыя, абгарэлыя, знявечаныя кнігі, пераплятаў іх, вяртаў жыццё). Папрасіў пачытаць свае вершы. Пасля доўга маўчаў. Паклаў выхаванцу на галаву цяжкую далю, прапахлую зямлёй і ладанам, і горчы адчулася ў ягоным голасе:

— Міру вучу цябе, дзіця маё, але ведаю — цяжкая доля цябе чакае... Балюча будзе тваёй душы — не тыя песні яна спявае...

Прачытаў аказаліся тыя словы, не раз успамінаў іх Паўлюк. Але тады, выслушаўшы настаўніка, тут жа забыўся на іх: сіла маладосці, няведання кіпела ў ім, не баяўся ён будучыні. А між тым бяда, як чорная хмара, уставала над іх сямом — відаць, бачыў яе стары ксёндз, але не мог нікому сказаць пра тое. Быў і ён паднявольны, ведаў, што перадаюць ягоныя словы каму належыць. Ды і што мог ён тады сказаць хлопчуку? Што панна Антаніна Радзівіл, адзіная наследніца князя Мацея, уладара навакольных земляў, выходзіць замуж за шляхціца Станіслава Юрагу, а той вядомы ў акаліцы сваёй ненасытнай прагавітасцю і драпежнасцю?..

Тады ішла вясна. Сакавітай зялёнай травой ляжаў луг, над ракой Шчарай ляталі дзікія гусі. Празрысты, духмяны, лашчыў твары дзяцей ранішні вечер. Паўлюк, які з братамі вёз з лесу дровы, саскочыў з каня і кульнуўся ў маладую траву — кажучы, перад наваляніцай трэба кульнуцца тры разы, тады не заб'е цябе ніякая маланка. Устаў — і пачуў крыкі і плач, што несліся з вёскі. А пасля даведаўся аб тым, што пан Юрага, стаўшы гаспадаром наследных земляў панны Радзівіл, вырашыў прыбраць да прагных сваіх рук і крошынцаў. Даўно, яшчэ пры Каролі Радзівілу, дадзена была крошынцам вольная, бо мясцовы лекар — пасечнік ведаў пра гэта, але новы гаспадар загадаў ашуканствам украсці яе ў старасты, і ад таго пасля павесіўся стараста, не вынесшы ганьбы. А пакуль павінны былі крошынцы рабіць на пана Юрагу, як прыгонныя. З вольных у прыгонныя! — не згаджаліся на гэта мужыкі, і таму выклікаў пан Юрага ў Крошын салдат. Не баяўся ён ні суда божага, ні суда свецкага: сваяк яго князь Радзівіл быў маршалкам у Навагрудку!

Прайшлі праз шпіцрутэны амаль усе мужыкі і падлеткі Крошыны, а ўлады пачалі пільна прыглядацца да таго, што дзеецца ў парафіяльнай школьцы. І дачакаліся: аднойчы прачытаў Паўлюк вершы аб крошынскіх падзеях — кроўю і гневамі былі напоены радкі...

Так ён апынуўся ў салдатах. І гэта было другое яго жыццё, якое ён ужо не спадзяваўся пра жыцьцё да канца. Ды літасцівым быў лёс — вярнуўся Паўлюк у Крошын, завёў гаспадарку, прыдбаў павагу аднавяскоўцаў. Жыві сабе ды жыві, забудзься на салдацкіну, на шпіцрутэны, на крыўду, якую захлыналася сэрца.

Жыві сабе, Паўлюк!

Нашто ж зноў устае каваль, бярэ ў рукі пяро і спрабуе вывесці нязграбныя, непаслухмяныя літары на кавалку старога пергамента, выцвілага ад часу, які адшукаў ён у касцёльных сховішчах?

Але зноў не тое, не тое! Аднак скажае твар кавалю, і ён робіцца страшным, быццам апантаны пякельнай сілай.

Сусед, што ўстаў на патрэбе з печы і, не вытрымаўшы, цікаўна зазіраў у акно, бачыць твар кавалю і, спалоханы, хрысціцца, а пасля таропка ідзе прэч.

І папаўзла па Крошыну чутка, што ўсялілася ў кавалю Багрыма нячыстая сіла, ператварыўся ён у ваўкалака. Таму і не спіць ночамі, і блукае да самых пёўняў у лясах і балотах. І хаця выкаваў ён для боскага касцёла нечуванна прыгожую жырандоль, усё роўна не будзе душы яго паратунку...

3 АПОШНІХ ВЕРНІСАЖАЎ

Уладзімір Стальмашонак ужо на пачатку свайго шляху зарэкамендаваў сябе як мастак з яркай творчай індывідуальнасцю. Яго жывапісныя работы як раней, так і цяпер выклікаюць гарачыя спрэчкі ў прыхільнікаў выяўленчага мастацтва. Нечакана яркія фарбы, набліжаныя да глядча твары герояў, якія нават не цалкам уваходзяць у кампазіцыю... Гэта не ўпісваецца ў традыцыйнае, класічнае разуменне жывапісу. Адным імпануе манера майстра, іншыя яе не прымаюць. Аднак і тыя і другія з цікавасцю чакаюць з'яўлення кожнага новага твора мастака, майстра адметнага і самабытнага. Дарэчы, за два з палавінай дзесяцігоддзі, што прайшлі з часу заканчэння інстытута, У. Стальмашонак стварыў не толькі дзесяткі жывапісных палотнаў, ён цікава працуе ў графіцы, вядомы як акавэрэліст, аўтар шматлікіх вітражоў, мазаік, роспісу...

На адкрыцці сёлетняй персанальнай выстаўкі У. Стальмашонак у мінскай Палацы мастацтва сабралася вельмі многа людзей. Ды гэта і не дзіўна. Уладзімір Іванавіч шмат гадоў выкладае ў Беларуска-дзяржаўным тэатральна-мастацкім інстытуце, у яго нямала вучняў, часта ездзіць па краіне, са многімі сустракаецца, піша партрэты сваіх сучаснікаў, выдатных дзеячаў беларускай культуры і навукі. Прынамсі, сама выстаўка мае сімвалічную назву «Сыны Радзімы».

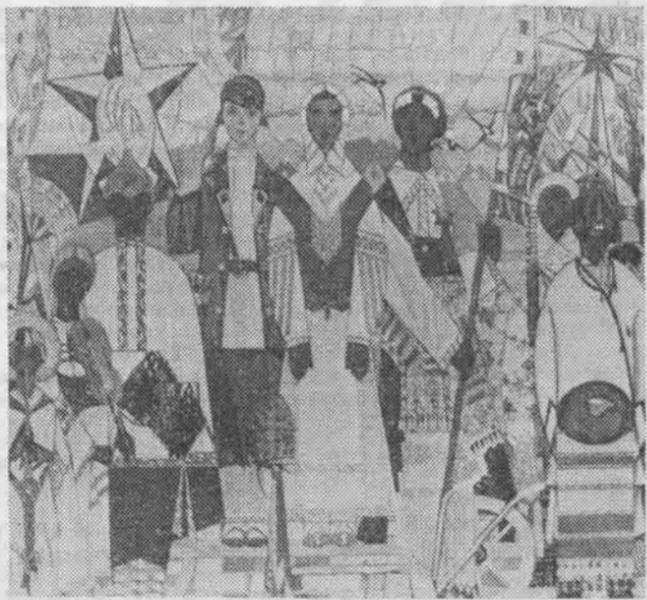
— Чаму вы яе так назвалі? — цікаўлюся ў аўтара.

— У мяне ёсць палатно з адпаведнай назвай. — Трыпціх, які я зрабіў да 100-годдзя з дня нараджэння Леніна.

На цэнтральнай частцы трыпціха — «Праўда» — селянін з чырвоным бантам на грудзях, — дарэчы, вобраз рэальны. Гэта камунар з Магілёўшчыны, Мікіта Мінчукоў, ён першым у нашай краіне стаў кавалерам ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга. У левай частцы, якая называецца «Паэты», — постаць Купалы. А ў правай — яе назва «Сыны» — народны камісар Беларусі Чарвякоў, камісар Рудзельскай рэспублікі Салавей, старшыня калгаса Арлоўскі, партызанскі камандзір Шмыроў. Яны не выпадкова апынуліся разам, хаця ніколі не сустракаліся. Бо гэта героі, асобы, якія маюць дачыненне да вялікіх працэсаў сацыяльнага і грамадскага развіцця краіны, пэўных перыядаў яе гісторыі, людзі незвычайнай духоўнай стойкасці і высокай адказнасці за лёс Радзімы.

Тут жа, на выстаўцы, глядчы ўбачаць партрэты Уладзіміра Ільіча Леніна, Якуба Коласа, Сяргея Прытыцкага, Уладзіміра Маякоўскага, Максіма Гарэцкага, абаронцы Брэсцкай крэпасці Алесь Махнач, сакратара падпольнага абкома КПБ у гады Вялікай Айчыннай вайны Івана Варавашні, перадавікоў вытворчасці і сельскай гаспадаркі. Герояў нашага часу, сыноў Радзімы — такімі я іх лічу.

Уладзімір Стальмашонак з тых мастакоў, якія смела і паслядоўна ўвасабляюць сваю тэму ў мастацтве. Шляхам эксперыменту, пошуку. У пачатку 60-х гадоў мастак многа паездзіў па рэспубліцы, пабываў за мяжой. На свае вочы убачыў шэдэўры мастацкіх музеяў Парыжа, Рыма, Лондана. А ў палескіх вёсках быў уражаны прыгажосцю і самабытнасцю традыцыйных бе-

ларускіх саматканак. Як піша адна з даследчыц творчасці У. Стальмашонак, «звяртаючыся да багатай спадчыны народнага мастацтва, жывапісец адчуваў патрэбу выверчы на ёй сваю палітру, быць верным нацыянальнаму каларыту».

— Я некаторы час працаваў над экспазіцыяй Дзяржаўнага музея БССР, дзе меў магчымасць пазнаёміцца з рэдкімі архіўнымі матэрыяламі, што ўзнаўлялі перада мной цэлыя старонкі гісторыі Беларусі, яе слаўнага мінулага, з найкаштоўнейшымі рэчамі — сведкамі высокай культуры народа. І я паставіў перад сабой задачу: расказаць усяму свету пра духоўны каштоўнасці беларусаў, спалучыўшы пры гэтым нацыянальны каларыт з жывым зместам сучаснай тэмы.

Задума мастака знайшла яркае і самабытнае ўвасабленне ў карціне «Свята ў камуне», дзе аўтар узнаўляе і паэтызуе свята, народжанае Кастрычнікам, новай савецкай рэчаіснасцю. Каля работы можна стаяць доўга, разглядаючы пільна герояў — дзяўчыну ў скураной куртцы, хлопчыкаў і дзяўчынак, якія так рана, яшчэ дзецьмі, далучыліся да спраў рэвалюцыі. Ствараючы групавы партрэт удзельнікаў кастрычніцкага свята ў вёсцы, мастак вельмі дакладна перадае атмасферу тых гадоў, адносіны народа да змен, што адбыліся ў іх жыцці, з аптымізмам і верай у сваю шчаслівую будучыню глядзяць на нас вочы тых, каму на долю выпаў нялёгкі лёс — наладжваць новае жыццё на зямлі і бараніць яе ад ворагаў.

На запрашальным білеце на выстаўку мастака надрукавана адна з яго лепшых

работ — партрэт народнага паэта Беларусі Якуба Коласа. Гэтым палатном адкрываецца экспазіцыя ў Палацы мастацтва. Партрэт набывіў шырокую вядомасць у год, калі адзначаўся 100-гадовы юбілей песняра. Створана палатно ў 1967 годзе.

— Аднак распачаў я работу над вобразам Коласа яшчэ студэнтам, дакладней, у 1951 годзе. Неж з сябрамі мы наважыліся прыйсці да паэта дамоў. Ён нас ласкава сустрэў, а калі мы сказалі, што хацелі б зрабіць яго партрэт, ён трохі здзіўліўся. Але, падумаўшы, згадзіўся. Гэта быў мой першы партрэт Коласа з натуры. Потым я яшчэ неаднойчы пісаў яго — у полі, у Каралішчавічах... А вось гэты, якім адкрываецца мая выстаўка, — плён многіх гадоў працы. Яго аснова — эцюдны матэрыял: Колас сядзеў жыта ў накінутым пінжаку. Паступова задума набывала большую глыбіню: мянялася вопратка, фон, какуль вобраз Паэта, народнага інтэлігента, неадрыўнага ад гэтай зямлі і ад дарог сваёй бацькаўшчыны, не набывіў паўнакроўнасць.

Уладзімір Стальмашонак любіць гутарыць з наведвальнікамі сваёй выстаўкі, адказваць на пытанні, нешта высвятляючы для сябе. У яго блакноціку, дзе кожны дзень распісаны амаль па гадзінах, абавязкова пазначаны час знаходжання ў майстэрні. І цяпер таксама. Бо мастак рытуе да чарговай рэспубліканскай выстаўкі новую работу. Якую? Гэта мы убачым вельмі хутка.

Таццяна АНТОНАВА.
НА ЗДЫМКАХ: У. СТАЛЬМАШОНАК. «Свята ў камуне»; «Народны паэт Беларусі Якуб Колас».

ВАША ДУМКА, ЧЫТАЧЫ?

Ужо многа гадоў наша газета дапамагае вам падтрымліваць духоўную сувязь з Радзімай, быць у курсе падзей, што адбываюцца ў нашай рэспубліцы і краіне. Чытаючы «Голас Радзімы», вы даведваецеся пра поспехі Беларусі ў развіцці народнай гаспадаркі, навукі і культуры. Газета пастаянна расказвае пра міжнародныя сувязі рэспублікі, яе актыўную барацьбу за мір і дружбу паміж народамі, сацыяльны прагрэс. Вялікае месца на старонках «Голасу Радзімы» адводзіцца публікацыям важных ініцыятыў СССР, накіраваных на ўсеагульнае раззбраенне, супраць ядзернай катастрофы.

З кожным годам павялічваецца колькасць пастаянных чытачоў «Голасу Радзімы» як у нас у краіне, так і за мяжой. Аднак газета не можа жыць без пастаяннага дыялогу з чытачамі. Ваша меркаванне, што выказваецца ў пісьмах, пры сустрэчах з супрацоўнікамі газеты, заўсёды ўлічваецца пры складанні планаў рэдакцыі.

Цяпер, у канцы года, мы хочам прапанаваць вам разам падумаць, якой быць далей нашай газеце, і запрашаем прыняць удзел у заочнай канферэнцыі чытачоў «Голасу Радзімы».

Будзем удзячны, калі вы адкажаце на наступныя пытанні:

1. З якога часу вы з'яўляецеся чытачом газеты «Голас Радзімы»?
2. Якую ролю ў вашых сувязях з Радзімай адыгрывае газета? Ці памагае яна ўяўляць аблічча сучаснай Беларусі?
3. Хто яшчэ, акрамя вас, чытае газету, якую вы атрымліваеце [члены сям'і, суседзі, знаёмыя]?
4. Як хутка прыходзіць да вас «Голас Радзімы»? Ці своєчасова атрымліваеце вы нашу газету?
5. Ваша думка пра змест газеты, пра яе афармленне?
6. Ці звярталіся вы ў рэдакцыю газеты «Голас Радзімы» з канкрэтнымі прапановамі, пажаданнямі ці якімі-небудзь просьбамі? Ці былі вы задаволены атрыманым адказам?
7. Хацелі б вы прачытаць у газеце пра вашу родную вёску (горад), пра родных і знаёмых, што жывуць у Беларусі?
8. Якія матэрыялы за 1983 год вы лічыце найбольш цікавымі?
9. Якія праблемы — міжнародныя, сацыяльна-эканамічныя, маладзёжныя, культуры і г. д. — вас цікавяць больш за ўсё? Чые аўтарытэтыныя меркаванні па гэтых праблемах хацелі б вы пачуць? Якія пытанні задаць?
10. Якія прапановы і пажадання хацелі б выказаць рэдакцыі, каб у будучыні газета найбольш адпавядала вашым інтарэсам?
11. У кожным нумары газета расказвае пра падзеі культурнага жыцця рэспублікі. З кім з беларускіх літаратараў, мастакоў, архітэктараў хацелі б вы сустрэцца на старонках «Голасу Радзімы»?
12. Якая ваша думка пра брашуры з серыі «Бібліятэчка «Голасу Радзімы»? Па якіх тэмах трэба было б выдаць брашуры ў будучыні?

Чакаем вашых адказаў і прапанов, паважаныя чытачы. Будзем удзячны, калі разам з імі вы паведзіце і некаторыя звесткі пра

сябе — узрост, адукацыя, род заняткаў. Гэта таксама дапаможа нам больш поўна задаволіць вашы запатрабаванні.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

Уже много лет наша газета помогает вам поддерживать духовную связь с Родиной, быть в курсе событий, происходящих в нашей республике и стране. Читая «Голас Радзімы», вы узнаете об успехах Белоруссии в развитии народного хозяйства, науки и культуры. Газета постоянно рассказывает о международных связях республики, ее активной борьбе за мир и дружбу между народами, социальный прогресс. Большое место на страницах «Голасу Радзімы» отводится публикациям важных инициатив СССР, направленных на всеобщее разоружение, против ядерной катастрофы.

С каждым годом увеличивается количество постоянных читателей «Голасу Радзімы» как у нас в стране, так и за рубежом. Однако газета не может жить без постоянного диалога с читателями. Ваше мнение, высказываемое в письмах, при встречах с сотрудниками газеты, всегда учитывается при составлении планов редакции.

Сейчас, в конце года, мы хотим предложить вам вместе подумать, какой быть дальше нашей газете, и приглашаем принять участие в заочной конференции читателей «Голасу Радзімы».

Будем благодарны, если вы ответите на следующие вопросы:

1. С какого времени вы являетесь читателем газеты «Голас Радзімы»?
2. Какую роль в ваших связях с Родиной играет газета? Помогает ли она воссоздать облик современной Белоруссии?
3. Кто еще, кроме вас, читает газету, которую вы получаете [члены семьи, соседи, знакомые]?
4. Как быстро приходит к вам «Голас Радзімы»? Своевременно ли получаете вы нашу газету?
5. Ваше мнение о содержании газеты, ее оформлении?
6. Обращались ли вы в редакцию газеты «Голас Радзімы» с конкретными предложениями, пожеланиями или какими-нибудь просьбами? Были ли вы удовлетворены полученным ответом?
7. Хотели бы вы прочитать в газете о вашей родной деревне (городе), о родных и знакомых, проживающих в Белоруссии?
8. Какие материалы за 1983 год вы считаете наиболее интересными?
9. Какие проблемы — международные, социально-экономические, молодежные, культуры и т. д. — вас интересуют больше всего? Чье авторитетное мнение по этим проблемам хотели бы вы услышать? Какие вопросы задать?
10. Какие предложения и пожелания хотели бы высказать редакции, чтобы в будущем газета наиболее соответствовала вашим интересам?
11. В каждом номере газета рассказывает о событиях культурной жизни республики. С кем из белорусских литераторов, артистов, художников, архитекторов хотели бы вы встретиться на страницах «Голасу Радзімы»?
12. Каково ваше мнение о брошюрах из серии «Библиотечка «Голасу Радзімы»? По каким темам следовало бы издать брошюры в будущем?

Ждем ваших ответов и предложений, уважаемые читатели. Будем благодарны, если вместе с ними вы сообщите и некоторые

сведения о себе — возраст, образование, род занятий. Это также поможет нам более полно удовлетворить ваши запросы.

РЕДАКЦИОННАЯ КОЛЛЕГИЯ ГАЗЕТЫ «ГОЛАС РАДЗІМЫ».

Рыпнулі ўзорыстыя дашчаныя варотцы, прапускаючы дарагіх гасцей. Крышачку ўяўлення — і вы на мяккай зялёнай палянцы. Пад разгалістымі кронамі дрэў размясціліся прыгожыя столікі з лёгкімі плеценымі крэсламі. А побач — густыя лясныя зараснікі, у якіх заняты сваімі бясконцамі добрымі справамі маленькія гномікі. Лётаюць стрататыя матылькі, шчабечуць птушкі...

Не, мы не ў запаветным лесе, а ў самым цэнтры беларускай сталіцы, каля Юбілейнай плошчы, дзе нядаўна прыняло сваіх першых наведвальнікаў новае дзіцячае кафэ «Дубровачка».

У кафэ ўжо ёсць і свае пастаянныя наведвальнікі. Гэта дзеці з суседняй школы № 26. З задавальненнем заходзяць яны сюды пасля ўро-

каў, каб паабедваць ці паласавацца цукеркамі, марожаным, здобай.

«Мае двое ўнукаў вельмі любяць гэта кафэ. Тут утульна, прыгожа, выдатнае абслугоўванне, а галоўнае — вельмі смачная ежа». Гэтыя словы напісала ў Кнізе водгукаў мінчанка Н. Камарова. Для дзяцей запісаны на магнітафон іх любімыя казкі, тут яны чуюць знаёмыя вясёлыя песенькі, у кафэ яны могуць паглядзець перадачу па каляровым тэлевізары. А хутка на загадзя падрыхтаваных стэндах будзе разгорнуты першы вернісаж: свае мастацкія работы пакажуць вучні 26-й школы.

І. МАРМУЛЕўСКАЯ.

НА ЗДЫМКАХ: кафэ «Дубровачка».

Фота А. ТАЛОЧКІ.

ДЗІКІЯ КАЧКІ ў ГОРАДЗЕ

Восеньскімі днямі, ідучы па набярэжнай Свіслачы ў Мінску, людзі прыемна здзіўляліся. На рацэ плавалі чайкі і дзікія шэрыя качкі. Чайкі для мінчан не навінка: да іх ужо прывыклі. Некалькі гадоў назад яны аблюбовалі Заслаўскае вадасховішча, а пазней перасяліліся і ў сталіцу: сталі гараджанамі. Дарэчы, даўно «прапісаліся» ў горадзе і вавёр-

кі. Ну, а качак бачылі тады яшчэ і над вышыннамі дамамі каля трактарнага заводу. Незвычайныя госці, відаць, зразумелі, што людзі ім кепскага не зробіць. У звычайнай ступені ўсё гэта вынік таго, што ў рэспубліцы дзейнічае Закон аб ахове прыроды, ну і, зразумела, проста добрых і клапацілых адносін людзей да звяроў, птушак, раслін.

С. БАРЫС.

РЕДАКЦЫЙНАЯ КАЛЕГІЯ

НАШ АДРАС:

МІНСК-ГСП, ЛЕНІНСКІ ПРАСПЕКТ, 44.
ТЭЛЕФОНЫ: 33-01-97, 33-02-80, 33-03-15, 33-16-56, 33-07-82.

Ордэна Працоўнага Чырвонага Сцяга друкарня выдавецтва ЦК КП Беларусі.
Зак. 1978